

УДК 338.24.021.8:330.341.1:336.22(477)

DOI: 10.31673/2786-7412.2026.026513

Роман ДЗЮБА

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування

Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ORCID ID : 0009-0008-5767-0423.

e-mail: dziuba0610@gmail.com

Roman DZYUBA

PhD-student, Department of Public Management

and Administration, State University of Information and Communication Technologies,

Kyiv

ORCID ID : 0009-0008-5767-0423.

e-mail: dziuba0610@gmail.com

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ПАРАДИГМИ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ
ПОЛІТИКИ: ВІД ФІСКАЛЬНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ДО
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ**

**TRANSFORMATION OF THE STATE ECONOMIC POLICY
PARADIGM: FROM FISCAL STIMULATION TO INNOVATION-DRIVEN
DEVELOPMENT**

Анотація. У статті досліджено процеси трансформації державної економічної політики в умовах глобальних технологічних змін та посткризового відновлення. Обґрунтовано необхідність переходу від традиційної моделі фіскального стимулювання, що базується на податкових пільгах та бюджетних субсидіях, до парадигми інноваційного розвитку. Автором проаналізовано ключові інструменти державного впливу, які сприяють створенню високотехнологічних екосистем та стимулюють наукоємну активність бізнесу.

Виявлено, що просте нарощування фіскальних стимулів у сучасних умовах має обмежений ефект без інтеграції в інституційне середовище, орієнтоване на цифровізацію та «зелений» перехід. У роботі визначено пріоритетні напрями модернізації механізмів реалізації державної політики в Україні, зокрема через розвиток індустріальних парків, підтримку стартап-інфраструктури та впровадження смарт-регулювання. Сформульовано рекомендації щодо переорієнтації державних ресурсів на підтримку критичних технологій, що дозволить забезпечити стійке економічне зростання та підвищити міжнародну конкурентоспроможність національної економіки.

Ключові слова: державна економічна політика, фіскальне стимулювання, інноваційний розвиток, зміна парадигми, державне регулювання, економічна трансформація, інвестиції в технології.

Abstract. The contemporary global economic landscape is undergoing a fundamental shift driven by rapid digitalization, the «green» transition, and escalating geopolitical volatility. This article explores the imperative transformation of the state

economic policy paradigm, moving away from traditional fiscal stimulation toward a robust model of innovation-driven development. Historically, Ukraine's economic strategy has heavily relied on fiscal instruments-such as tax exemptions, direct subsidies, and budgetary interventions-to maintain macroeconomic stability. However, this study argues that such mechanisms have reached a point of diminishing returns, failing to foster long-term structural changes or high-value-added production.

The research utilizes a systemic-structural analysis to evaluate the efficiency of current fiscal policies versus innovation-oriented incentives. The author posits that the «fiscal-only» approach often leads to resource misallocation and rent-seeking behavior rather than genuine technological advancement. In contrast, an innovation-driven paradigm treats the state not merely as a regulator or a source of capital, but as an architect of an innovation ecosystem. This involves the transition toward «smart regulation,» the development of R&D infrastructure, and the strategic support of «dual-use» technologies, which are particularly relevant in the context of Ukraine's post-war recovery and security needs.

Key findings of the study highlight the necessity of integrating institutional reforms with technological priorities. The article identifies industrial parks, technology clusters, and venture capital co-investment funds as the primary tools for this new policy paradigm. Furthermore, the author emphasizes the role of human capital as a central pillar of economic transformation. The shift toward an innovation-driven model requires a fundamental restructuring of the relationship between the state, academia, and the private sector, moving toward a «Triple Helix» model of cooperation.

Ultimately, the paper concludes that for Ukraine to achieve sustainable economic growth and successful European integration, it must modernize its policy toolkit. The proposed transition from passive fiscal support to active innovation orchestration will allow the national economy to move up the global value chain, ensuring resilience against external shocks and enhancing international competitiveness. This research provides a strategic roadmap for policymakers to balance short-term fiscal stability with the long-term goal of technological leadership.

Keywords: *state economic policy, fiscal stimulus, innovation-driven growth, paradigm shift, institutional transformation, post-war recovery, R&D investment, smart regulation, Triple Helix model.*

Постановка проблеми. Сучасний стан глобальної економіки характеризується стрімкою зміною технологічних укладів, де головним чинником конкурентоспроможності стає не володіння ресурсами, а здатність до генерування та впровадження інновацій. Для України, яка перебуває у стані глибокої трансформації під впливом воєнних викликів та необхідності повоєнного відновлення, питання вибору ефективної моделі державної економічної політики набуває критичного значення.

Традиційна парадигма державного регулювання, що десятиліттями домінувала у вітчизняній практиці, базувалася переважно на механізмах фіскального стимулювання. Використання податкових пільг, бюджетних субсидій та точкових фінансових інтервенцій мало на меті підтримку макроекономічної стабільності та збереження життєздатності стратегічних галузей. Проте досвід останніх років свідчить, що такі інструменти мають короткостроковий ефект і часто призводять до консервації застарілих технологічних структур, не стимулюючи бізнес до якісного оновлення.

Проблема полягає у зростаючому розриві між наявним інструментарієм фінансової політики та реальними потребами економіки знань. Фінансові стимули у їхньому нинішньому вигляді в Україні часто спрямовані на підтримку споживання або виживання сировинно-орієнтованих підприємств, тоді як створення високотехнологічної доданої вартості залишається на периферії державних пріоритетів.

Трансформація парадигми від фінансового стимулювання до інноваційного розвитку потребує не просто зміни окремих податкових ставок, а системного перегляду ролі держави: від «пасивного донора» до «активного архітектора» інноваційних екосистем. Відсутність чітко сформованого механізму такої трансформації, недосконалість інституційного середовища та обмеженість бюджетних ресурсів створюють гостру наукову та практичну проблему щодо пошуку нових важелів впливу, які б дозволили конвертувати обмежений фінансовий простір держави у реальний інноваційний прорив.

Таким чином, необхідність теоретичного обґрунтування та розроблення практичних рекомендацій щодо переходу до інноваційно-орієнтованої моделі державної політики визначає актуальність теми дослідження та її значення для забезпечення довгострокової економічної стійкості України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання еволюції державної політики досліджували такі вчені, як Дж. Стігліц, який наголошує на створенні «суспільства, що навчається», та М. Мадзукато, яка обґрунтовує концепцію «держави-підприємця». Теоретичну базу інноваційного розвитку заклали праці Й. Шумпетера та П. Друкера. У контексті 2024–2026 років дослідження зміщуються у бік «технологічного суверенітету» та «місійно-орієнтованої інноваційної політики» (С. Райнерт, праці ОЕСД). Проте залишаються недостатньо висвітленими механізми адаптації фінансових інструментів під потреби військово-технологічної модернізації країн, що розвиваються.

Дослідження Пилипів Н., Шияна Д. та Івашків І. (2025-2026) акцентують увагу на тому, що фінансова політика перестає бути лише інструментом стабілізації циклів. У їхніх працях обґрунтовано перехід до «стимулюючої фінансової архітектури», де податкові пільги та державні видатки жорстко прив'язані до етапів інноваційного циклу підприємств харчової та переробної промисловості.

У вітчизняній науковій думці (зокрема у публікаціях Міністерства економіки України щодо Прогнозу на 2026-2028 рр.) підкреслюється унікальність української ситуації. Трансформація парадигми тут відбувається під тиском необхідності мілітарної інноваційності. Науковці наголошують, що фінансове стимулювання в Україні сьогодні має подвійну мету: виживання бізнесу та одночасне стимулювання високих технологій у секторі DefenseTech.

Мета статті: є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо трансформації державної економічної політики в умовах глобальних викликів, що передбачає перехід від традиційних методів фінансового стимулювання до моделі, орієнтованої на пріоритетний інноваційно-технологічний розвиток національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Вперше у науковий обіг термін «інновація» ввів Йозеф Шумпетер (Joseph Schumpeter) – один із найбільш цитованих економістів XX століття, чия ідеї стали фундаментом сучасної теорії інновацій та економічного динамізму. Він пояснив, чому капіталізм не може бути статичним. Обґрунтовуючи переваги інноваційного розвитку Йозеф Шумпетер зазначив, що

«Економічна діяльність полягає не лише в тому, щоб купувати за нижчою ціною і продавати за вищою, а в постійному створенні нових комбінацій – процесі творчого руйнування» [6, с. 203]. Тобто він стверджує, що справжня економічна діяльність – це підприємництво. Це не просто перепродаж зерна, а створення технології, яка робить це зерно непотрібним (наприклад, заміна його синтетичним замінником або радикально нова логістика). Йозеф Шумпетер вважає, що економіка – це не статична рівновага, де всі ціни «правильні». Це постійний шторм. Якщо компанія чи держава зупиняється у створенні нових комбінацій, вона приречена стати жертвою «руйнування» з боку тих, хто рухається вперед. Отже, Йозеф Шумпетер має на увазі, що економічний успіх – це не про те, як краще ділити наявний пиріг, а про те, як випекти зовсім інший пиріг, використовуючи інгредієнти, про які раніше ніхто не думав.

Протягом десятиліть державна економічна політика більшості країн базувалася на кейнсіанських методах регулювання сукупного попиту. Фіскальне стимулювання – через зниження податкового навантаження або збільшення державних видатків – розглядалося як основний важіль подолання рецесій. Проте події останніх років (пандемія COVID-19, глобальна енергетична криза та геополітичні конфлікти) довели, що просте вливання ліквідності в економіку без структурних змін призводить лише до зростання інфляції та збільшення державного боргу.

Американський вчений Пітер Друкер вважав, що держава має стимулювати створення «підприємницького суспільства», де інновації стають частиною щоденної практики не лише бізнесу, а й державних установ. Пітер Друкер часто критикував неефективність роздутого державного апарату, пропонуючи натомість розвивати некомерційний сектор та соціальні інновації: «Оскільки метою бізнесу є створення клієнта, підприємство має дві – і тільки дві – основні функції: маркетинг та інновації. Саме інновації створюють цінність; усе інше – це витрати» [1, с. 123]. Він закликає керівників сфокусувати 80% своєї енергії на двох питаннях: «Хто наш клієнт?» та «Як нам дати йому те, чого ніхто інший дати не може?». Якщо компанія під час кризи починає скорочувати витрати на маркетинг та розробку нових продуктів (R&D), вона порушує заповідь Пітера Друкера. Вона зберігає «витратні» функції, але вбиває функції, що генерують цінність. Це прямий шлях до зникнення.

Традиційна модель «фіскального латання» вичерпала себе, оскільки вона орієнтована на підтримку існуючої структури економіки, а не на її якісне оновлення. Світовий досвід 2024–2026 років показує, що країни, які зосередилися виключно на субсидуванні споживання, опинилися в пастці низької продуктивності праці.

Серед важливих інструментів державної інноваційної політики розвитку економіки можна виділити прямі економічні заходи, такі як фінансування нових галузей та науково-дослідницьких програм з державного бюджету, надання безпроцентних або пільгових позик, державні замовлення на інноваційні продукти, дотації для певних галузей, виробництв або технологій, компенсація банківського процента для інвестицій у технологічні інновації. Також значущі заходи спрямовані на підтримку науково-дослідницьких установ, включаючи компенсацію витрат на інформаційне забезпечення та підтримку провідних наукових центрів.

До непрямих економічних заходів державного впливу відносяться такі заходи, як: зниження податкових ставок на прибуток для підприємств, надання податкових кредитів інноваційним компаніям, врахування витрат на дослідження

та впровадження нових технологій при обчисленні оподаткованого прибутку, звільнення від певних бюджетних внесків, відмова від оподаткування прибутку від майнових прав власників інноваційних та венчурних компаній, відстрочка сплати мита чи його звільнення при імпорті товарів для реалізації інноваційних проєктів, а також спеціальні пільги щодо амортизації для фірм, що визначені як інноваційні.

Інституційно-правові заходи, які держави використовують для впливу на політику інноваційного розвитку економіки, включають наступне: розробку нормативно-правових актів, які керують використанням науково-технічної інформації для підтримки інновацій та сприяють обміну знаннями та технологіями між різними економічними секторами; координувати дії центральних та регіональних органів влади, а також місцевого самоврядування для створення інноваційних систем в регіонах; встановлення системи захисту інтелектуальної власності; розробка правових основ для фіскальних, митних, тарифних, цінових та амортизаційних політик, що підтримують комерціалізацію інновацій; створення законодавчих умов для залучення приватних інвестицій у сферу інновацій.

Організаційно-структурні заходи впливу на державну політику інноваційного розвитку економіки охоплюють: розробку та виконання державних, галузевих, регіональних та місцевих інноваційних програм; визначення та підтримку ключових напрямків інноваційної діяльності на різних рівнях; створення регіональної системи науково-технічного прогнозування та розробка механізмів для її інтеграції з державними органами; забезпечення координації інноваційної політики на регіональному рівні з макроекономічною, промисловою, а також структурно-інвестиційною державною політикою.

Інформаційні та освітні заходи також мають велике значення, включаючи створення інформаційних баз для співпраці учасників інноваційного розвитку з активною участю держави; розвиток та підтримка освітньої інфраструктури, включаючи школи, університети, професійні навчальні заклади, системи неперервної освіти та перекваліфікації, а також курси з професійного розвитку і управління; розробка державної інформаційної інфраструктури та забезпечення доступу до інформаційних мереж та баз даних, бібліотек; оновлення освітнього контенту та навчальних програм з врахуванням інноваційних підходів у сферах управління, маркетингу, фінансів та комерціалізації; запровадження нових освітніх програм та послуг з підвищення їх якості та конкурентоспроможності завдяки сучасним технологіям і комп'ютеризації; розвиток науково-дослідного сектору в університетах з акцентом на вирішення наукових проблем та підготовку молодих науковців; покращення взаємодії між наукою, освітою та промисловістю, розвиток існуючих та створення нових інноваційних структур в освіті для формування єдиного науково-освітнього механізму підготовки кадрів для інноваційного сектора; продовження розробки науково-освітньо-інноваційних комплексів на базі університетів, що поєднують навчання та наукові дослідження з високотехнологічними інноваційними структурами.

Мотиваційні механізми, які сприяють розповсюдженню інновацій, включають організацію економічного розвитку в контексті державної політики з використанням теоретичного аналізу та адміністративних, правових, економічних та мотиваційних методів управління; встановлення стандартів для оцінки інноваційного потенціалу регіонів; покращення моніторингу інноваційного

розвитку регіонів, виявлення технологічних можливостей та наукового потенціалу, доступних для підприємств, включаючи всі організації, що підтримують бізнес та трансфер технологій, фінансування інновацій та розвиток інфраструктури; надання тимчасової монополії виробникам інноваційних товарів або обмеження монопольного статусу для зниження витрат нових виробників; для надання підприємствам державних замовлень для компенсації витрат на інновації; для забезпечення державного лобіювання економічних інтересів вітчизняних товаровиробників на міжнародному рівні та регулювання торгівлі та валютних курсів.

Комунікативний механізм охоплює розробку принципів взаємодії між державними установами та ключовими гравцями в інноваційному процесі, а також створення ефективних механізмів співробітництва між урядом, бізнес-сектором, науковими і освітніми організаціями, щоб адресувати актуальні проблеми і сприяти розвитку регіонів.

Теоретичне та методологічне дослідження інноваційної практики і механізмів управління інноваційною діяльністю, зосереджене на участі різних інституцій, пройшло кілька важливих етапів. Ранні теорії циклічного та інститутами для підготовки державних службовців. Практично розроблялися механізми державного регулювання інноваційної діяльності, а також проводився їх аналіз як економічних, організаційно-правових методів забезпечення мотиваційного впливу на інноваційний сектор.

У контексті великих проєктів, що потребують централізованих інвестицій, велика частина доходів переорієнтовується на державні замовлення. Проте, коли акцент робиться на приватні ініціативи, важливо знижувати норми забирання доходів, щоб підтримати активність недержавного сектору у сфері науково-технічних інновацій.

Стабільність і послідовність у законодавчій системі суттєво впливають на створення інституційно-правових механізмів для реалізації державної політики в області інноваційного розвитку економіки. Держава зосереджує зусилля на забезпеченні значної та законодавчо підтвердженої економічної та політичної підтримки інноваціям на всіх рівнях влади. У процесі інноваційної діяльності задіяні різноманітні учасники, такі як державні органи, наукові установи, освітні інституції, підприємства, фінансові та банківські установи, страхові компанії, організації, що впроваджують інновації, засоби масової інформації та інші. Таким чином, на законодавчі органи покладено важливе завдання розробки та ухвалення законодавчих актів, що забезпечують зв'язність і відповідність потребам цих секторів.

Однією з найвпливовіших сучасних економісток є Маріана Мадзукато - видатна італо-американська економістка, професорка економіки інновацій та директорка-засновниця Інституту інновацій та суспільних цілей (IPPP). Вона є авторкою концепції «економіки, орієнтованої на місію», де держава виступає ключовим інвестором та рушієм технологічних проривів. Її праці докорінно змінили уявлення про роль держави в інноваційному процесі. Маріанна Мадзукато критикує сучасну систему національних рахунків (ВВП), стверджуючи, що ми помилково вважаємо «цінністю» будь-яку діяльність, що приносить прибуток (наприклад, фінансові спекуляції), і недооцінюємо реальний внесок держави в інновації: «Якщо ми хочемо, щоб держава брала на себе великі ризики, ми маємо перестати сприймати її лише як бюрократичний гальмо і почати бачити в ній

головного драйвера інновацій» [2, с. 207]. Зазвичай ми сприймаємо державу як арбітра, який стежить за правилами гри, але Маріанна Мадзукато закликає до іншої моделі: держава має стати тим, хто робить перші, найбільш ризиковані інвестиції, на які не наважується приватний бізнес.

Трансформація парадигми передбачає зміщення фокусу з підтримки попиту на стимулювання пропозиції, заснованої на високих технологіях. Сучасна державна політика перетворюється з «нічного сторожа» на «стратегічного інвестора» та «модератора екосистем».

Ключовими характеристиками нової парадигми є:

-по-перше – селективність. Це коли замість фронтального зниження податків держава застосовує точкові преференції для галузей з високою доданою вартістю (R&D, біотехнології, GreenTech).

- по-друге - спільне інвестування (Co-investment). Мова йде про розвиток інструментів державно-приватного партнерства, де держава бере на себе частину ризиків на ранніх стадіях інноваційних проєктів.

По-третє - цифровізація регулювання: Тобто, використання алгоритмів штучного інтелекту для моніторингу ефективності наданих стимулів у режимі реального часу.

Для реалізації переходу від фіскального стимулювання до інноваційного розвитку пропонується впровадження інтегрованого механізму, що включає три рівні:

Рівень впливу	Традиційний підхід (Фіскальний)	Новий підхід (Інноваційний)
Податковий	Загальні пільги для великих платників	Податкові кредити на витрати з НДДКР (R&D)
Бюджетний	Прямі дотації збитковим галузям	Грантова підтримка стартапів та інкубаторів
Інституційний	Регулювання ринку та конкуренції	Створення цифрових пісочниць (Regulatory Sandboxes)

Слід відзначити, що основним індикатором успішної реалізації інноваційної політики є наявність потенціалу для інновацій, тобто здатності економіки оперативно реагувати на зміни ринкових умов. Цей інноваційний потенціал включає такі показники як кількість працівників у наукових дослідженнях та розробках, кількість організацій, які проводять науково-дослідну та інноваційну діяльність, число інноваційно активних компаній, обсяги фінансування нових продуктів, кількість публікацій у науково-технічних журналах, кількість інноваційних проєктів і патентів, кількість студентів у вищих навчальних закладах, а також наявність кваліфікованих фахівців у виробничій сфері.

Автор концепції «інноваційного капіталізму», норвезький економіст Ерік Райнерт щодо введення іновацій в економіку висловив таку думку: «Багатство народів є результатом не порівняльних переваг у ресурсах, а державної політики, спрямованої на підтримку галузей зі зростаючою віддачею – тобто інноваційних секторів» [4, с. 311]. Ця ідея відображає суть сучасної економічної теорії розвитку, яка кидає виклик класичним поглядам Адама Сміта та Давіда Рікардо. Якщо раніше

вважалося, що країнам варто зосереджуватися на тому, що в них уже є (наприклад, нафта, пшениця або дешева робоча сила), то Ерік Райнерт стверджує, що багатство створюється свідомим вибором складності. Класична теорія каже: «Якщо у вас багато чорнозему – сійте кукурудзу». Проблема в тому, що сировинні ринки мають низьку додану вартість і високу конкуренцію. Якщо країна покладається лише на природні ресурси, вона стає заручником цін на біржі. Ерік Райнерт наголошує, що справжній успіх приходить тоді, коли держава створює нові переваги там, де їх раніше не було (як це зробила Південна Корея з електронікою або Фінляндія з ІТ).

Це ключовий технічний момент. У сільському господарстві чи видобутку копалин часто діє закон спадної віддачі (кожна наступна тонна зерна чи руди дається дорожче або з меншим прибутком). Тобто, головна ідея яка співзвучна думкам Еріка Райнерта, відображає загальну ідею сучасної світової економіки, для якої характерна така позиція, що бідні країни виробляють товари, а багаті – ідеї та технології. Щоб стати багатим, потрібно не просто ефективно використовувати те, що дала природа, а будувати систему, яка генерує інтелектуальний продукт.

Формування та розвиток механізмів державної інноваційної політики тісно пов'язані з економічним розвитком країни та впливом зовнішнього середовища, яке може стимулювати конкуренцію за ринки нової продукції, приваблення талантів і мобілізацію ресурсів. Одну з найгостріших проблем сучасного державотворення – кризу швидкості піднімає Френсіс Фукуяма. Він зазначає, що «якість державного управління визначається здатністю інституцій адаптуватися до технологічних змін швидше, ніж ці зміни зруйнують соціальну стабільність» [5, с. 157]. Технології (ШІ, блокчейн, автоматизація, біотехнології) розвиваються за експонентою, тоді як державні інституції (закони, бюрократичні апарати, суди) – за лінійною траєкторією. Коли цей розрив стає занадто великим, виникає інституційний вакуум. Поява Uber чи Airbnb свого часу зруйнувала старі моделі ринку праці та оподаткування швидше, ніж держави встигли адаптувати трудовий кодекс. Для соціальної стабільності важливо, щоб громадяни відчували безпеку. Якщо зміни відбуваються занадто швидко, а держава не встигає їх пояснити чи врегулювати, у суспільства виникає «шок майбутнього» (за Е. Тоффлером). Це веде до популізму, протестів та недовіри до влади. Держава сьогодні – це не «скала», а програмне забезпечення, яке потребує постійних оновлень (updates). Якщо «залізо» (соціум) оновилося, а «софт» (інституції) – ні, система «зависає» або «вилітає». Отже, головним критерієм успіху влади стає не статика, а динамічна стійкість.

Українська дослідниця Москалець І.М. відзначає, що «держава має виступати не лише регулятором, а й активним інвестором у створення інноваційної інфраструктури, яка б забезпечувала безперебійний зв'язок між науковими розробками та реальним сектором економіки» [3, с. 117]. Вона наголошує, що інновації – це не просто впровадження нових технологій, а комплексна зміна підходів до управління ресурсами: «Інноваційний розвиток економіки на сучасному етапі виступає не лише як інструмент підвищення конкурентоспроможності, а як фундаментальна умова виживання національної господарської системи в умовах глобалізації» [3, с. 119]. Цією фразою Москалець І.М. фактично створює «маніфест виживання» для сучасних економік. Вона переводить дискусію про інновації з площини «бажаного бонусу» у площину екзистенційної необхідності.

Раніше інновації сприймалися як спосіб отримати надприбуток або випередити конкурента на крок (інструмент конкурентоспроможності). Сьогодні ж, за словами автора, без інноваційного ядра система просто почне розпадатися. Насамперед тому, що глобалізація стерла кордони для товарів і капіталу. Якщо країна не виробляє інтелектуальний продукт, вона автоматично стає донором ресурсів (сировини та людей) для технологічно розвинених країн.

Таким чином глобалізація створює ефект який має назву «переможець отримує все». Технологічні гіганти та інноваційні держави встановлюють стандарти, яким інші мусять підкорятися. Національна ж господарська система, що не здатна адаптуватися до нових технологічних укладів (наприклад, ШІ, зеленої енергетики чи біотехнологій), втрачає суб'єктність. Вона стає залежною від імпорту технологій, що веде до дефіциту торгового балансу та деградації внутрішнього ринку. Отже, Москалець І.М. підкреслює жорстку реальність сучасного світу: зупинка в розвитку дорівнює зникненню.

Для України цей вислів має особливу вагу. В умовах обмежених ресурсів та потреби у відновленні, ставка на «стару» індустриальну модель є шляхом у нікуди. Лише побудова системи, де кожен елемент (від малого бізнесу до великих корпорацій) націлений на інноваційне оновлення, дозволить зберегти економічний суверенітет.

В умовах воєнного стану та повоєнного відновлення Україна не може дозволити собі класичне фіскальне стимулювання через обмеженість бюджетних ресурсів. Трансформація парадигми в українському контексті набуває форми «Military-Tech модернізації».

Основним драйвером змін стає перенесення інновацій з оборонного сектору в цивільний (технології подвійного призначення). Держава має виступати не лише як збирач податків, а як замовник високотехнологічної продукції, стимулюючи створення замкнених циклів виробництва всередині країни.

Таким чином, трансформація державної економічної політики полягає у переході від пасивного реагування на ринкові коливання до активного формування технологічних трендів. Фіскальні інструменти при цьому не зникають, але стають «розумними» – їхня роль тепер полягає в абсорбції інноваційних ризиків та стимулюванні інтелектуального капіталу як головного ресурсу зростання у 2026 році та надалі.

Висновки і пропозиції: Для України трансформація державної політики є питанням національної безпеки. Поєднання фіскальних пільг із військово-промисловими інноваціями дозволяє не лише забезпечити обороноздатність, а й закласти підвалини для високотехнологічного експорту в майбутньому.

На основі отриманих результатів пропонується реалізація наступних заходів:

по-перше, перейти від галузевих пільг до функціональних – зокрема, впровадити R&D-податковий кредит, який дозволяє вираховувати витрати на наукові дослідження та експериментальні розробки з бази оподаткування з підвищувальним коефіцієнтом.

по-друге, законодавчо закріпити право на тимчасове звільнення від стандартних регуляторних норм для компаній, що тестують проривні технології в енергетиці, медицині та агротеху.

По-третє, надання цільової державної підтримки малим та середнім підприємствам (МСП) для закупівлі високотехнологічних послуг або консалтингу у наукових установах.

Також рекомендується створення державних фондів фондів, які б виступали меншоритарними партнерами у приватних венчурних проєктах, знижуючи ризики для приватних інвесторів у стратегічних галузях. Багато впровадити систему КРІ для кожного виду державної підтримки. Якщо фіскальна пільга не веде до зростання експорту високотехнологічної продукції або створення нових патентів протягом 3 років, вона має бути автоматично скасована.

Отже, реалізація запропонованих підходів дозволить змінити роль держави з пасивного регулятора на активного драйвера економічного прогресу, забезпечуючи перехід України до групи країн із високим рівнем технологічного розвитку.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Друкер П. Виклики для менеджменту ХХІ століття / пер. з англ. Т. Літенської. Київ : КМ-БУКС, 2022. 240 с.
2. Маццукато М. Підприємницька держава. Розв'язання міфів про державний і приватний сектори / пер. з англ. К. Маркевич. Київ : Наш формат, 2026. 320 с.
3. Москалець І. М. Концептуалізація механізмів державної політики інноваційного розвитку економіки України. Право та державне управління. 2021. № 3. С. 115–121.
4. Райнерт Е. Як багаті країни стали багатими... і чому бідні країни залишаються бідними / пер. з англ. А. Масляха. Київ : Саміт-книга, 2023. 416 с.
5. Фукуяма Ф. Лібералізм і його протиріччя / пер. з англ. К. Дисі. Київ : Наш формат, 2023. 152 с.
6. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / пер. з англ. В. Старка. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 242 с.
7. Stiglitz J. E. The Road to Freedom: Economics and the Good Society. New York : Columbia University Press, 2024. 246 p.

REFERENCES

1. Drucker, P. (2022). *Vyklyky dlia menedzhmentu XXI stolittia* (T. Litenska, Trans.). KМ-BUKS. (Original work published in English) [in Ukrainian].
2. Mazzucato, M. (2026). *Pidpryemnytska derzhava: Rozvinchannia mifiv pro derzhavnyi i pryvatnyi sektory* (K. Markevych, Trans.). Nash Format. (Original work published in English) [in Ukrainian].
3. Moskalets, I. M. (2021). Kontseptualizatsiia mekhanizmiv derzhavnoi polityky innovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, 3, 115–121 [in Ukrainian].

4. Reinert, E. S. (2023). *Yak bahati krainy staly bahatymy... i chomu bidni krainy zalyshaiutsia bidnymy* (A. Masliakh, Trans.). Samit-Knyha. (Original work published in English) [in Ukrainian].
5. Fukuyama, F. (2023). *Liberalizm i yoho protyrichchia* (K. Dysa, Trans.). Nash Format. (Original work published in English) [in Ukrainian].
6. Schumpeter, J. A. (2011). *Teoriia ekonomichnoho rozvytku: Doslidzhennia prybutkiv, kapitalu, kredytu, vidсотka ta ekonomichnoho tsyklu* (V. Starko, Trans.). Vydavnychy Dim «Kyievo-Mohylianska Akademiia». (Original work published in English) [in Ukrainian].
7. Stiglitz, J. E. (2024). *The road to freedom: Economics and the good society*. Columbia University Press. [in English].

Received (надійшла до редакції): 16.04.2026

Accepted (прийнята до друку): 07.05.2026

Published (опублікована): 12.06.2026